

600 Værnes Hovedgård

Ifølge lokalhistoriker Ivar Nilssen Værnesbranden (1876-1955) skrev en ukjent skribent følgende om Værnes Hovedgård i Stjørdalens Blad midt på 1850-årene: «Gården ser ennu ud som et herresæde, skjønt husene er noget gamle; det antike præg, det storartede gårdstun og de stolte bygninger bidrager alt hertil. Gården ligger lavt, men smukt; en deilig have er der på sydsiden, en lang alle' ved veien, og længere borte på nordsiden en liten løvskov». Disse linjer forteller det meste. Om en stolt gård, om en verdig og svunnen historie, men samtidig med et hint om at ikke alt har vært like bra for Stjørdalens «hjerte».

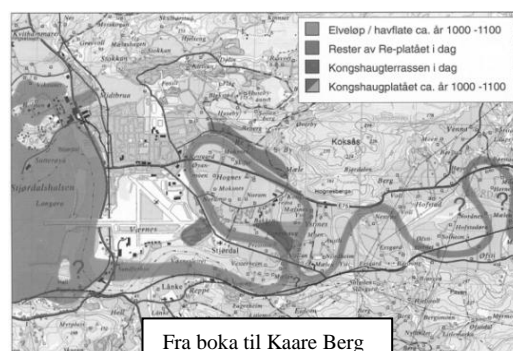
Vi som bor i kommunen må nok innrømme at det ovenfor store deler av Norges befolkning er lettere å henvise til Værnes enn Stjørdal ved geografisk påpekelse. Dette igjen om en naturlig følge av flyplassen og militærleiren. Når vi så vet at flyplassen og Værnes Flystasjon (militærleiren) er synonymt med nettopp Værnes Hovedgård, kan vi med rette hevde at det i overført betydning er nettopp **Værnes**navnet som har skapt - og skaper - hovedgrunnet for Stjørdal slik hele dalføre ble påvirket.

Stedsnavn

Stjørdal Utgangspunkt i Stjørdalselva, som tidligere trolig het «Stjora» (gno), hvis betydning er «styredskap», i den forstand at naturen ga assosiasjoner til ei «åre». Lang og smal øverst og bred nederst, slik Stjørdalen er fra Meråker og nedover.

Værnes «Neset ved den stille flod», med utgangspunkt i Stjørdalselva som tidligere rant rolig som en stor flod i flere slynger nord og øst av Værnes, slik at Værnes ble liggende som et nes. Førstestavelse er var = *rolig* (jfr. dialektordet «var» mange steder i landet). Æ-lyden/stavelsen er trolig påvirket av dansk embetsvelde som dominerte Stjørdalen og det øvrige Trøndelag. Uttalen «Vannes» ble brukt så seint som i 1890-årene.

Trønder Relatert til gno «trender», som er presens partisipp av gno «troask», som betyr «å vekse», i den forstand: *de sterke, fruktbare*. Enkelte historikere tolker betydningen av «troask» i en mer overført betydning: «de som trives».

Værnes er trolig den eldste gården i dagens Stjørdal. Oppbygd på en rygg / terrasse i terrenget på linje med de andre oldtidsgårdene Mæle og Husby - sistnevnte trolig fra folkevandringstiden. Flere mener at Ree er eldre enn Værnes i og med at gården lå 9 m høyere som en naturlig følge av kystlinjen som langsomt trakk seg tilbake etter istiden. Værnes går trolig tilbake til tiden før folkevandringen. Et sverd som ble funnet i elvemælen vest for gården i 1862 er visstnok fra 600-tallet e.Kr. Det er usikkert når «Værnes Hovedgård» ble «flyttet», men etableringen av en større boplass ved Stjørdalselva inne på dagens Værnesområde må ha funnet sted i perioden 600 - 900 e.Kr. Hovedhusene ble da trolig reist noen hundre meter lengre øst enn i dag, hvorpå ei kirke (Værnes kirke) ble bygd tett inntil. Gården, i form av sikkert flere mindre bygninger, strakte seg sammenhengende som en liten landsby sørvestover ned til «havna» som ble etablert i Stjørdalselva fra Sandfærhus og østover. Havna til Værnes Hovedgård ble en såkalt «allmenning» (alle menn hadde adgang) og fungerte som laste- og lossehavn for landsbyen. Tradisjonsfortellingen tilsier at det bodde en gang i tiden ei kvinne nede ved elva som het Kirsti. Hun var så utrolig høyvokst, hvorpå stedet fikk navnet «*Stor-Kirstiallmenningen*»